JAKLİN ÇELİK 1997 yılında Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülleri Yarışması'nda öykü dalında dikkate değer bulundu. İlk öykü kitabı *Kum Saatinde Kumkapı* 2000 yılında yayımlandı. 2002 yılında *Stories From the Sandgate* adıyla İngilizceye çevrildi. *Yılanın Yolu* (öykü) 2003'te, *Öykülerle ABC* (fabl) 2004'te, Türkiye'nin elli beş şehrine dair anlatıların yer aldığı *Kaçak Yolcu* 2005'te yayımlandı. Öykülerinden oluşan bir seçki 2007 yılında *Jiyanê Lı İstasyonê Dest Pê Kır* (*İstasyonda Başladı Hayat*) adıyla Kürtçe kitaplaştırıldı. İlk romanı *Öfkenin Şenliği* 2011 yılında çıkarken, aynı yıl *Şahiya Hêrsê* adıyla Kürtçeye çevrildi ve 2018 yılında da *Zayruyti Khırahcank* adıyla Ermenistan'da yayımlandı. İkinci romanı *Sarhoşların Perşembesi* 2020 yılında okurlarıyla buluştu.

Aras Yayıncılık, 2000-2008 (2 baskı)

İletişim Yayınları 3080 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 546
ISBN-13: 978-975-05-3190-3
© 2021 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM
1. Baskı 2021, İstanbul

EDİTÖR Duygu Çayırcıoğlu
KAPAK ve KAPAK İLLÜSTRASYONU Seda Mit
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Büşra Bakan
BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul
Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63
CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387
Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,
Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

JAKLİN ÇELİK

Kum Saatinde Kumkapı

iletişim

Annem Mari Çelik'e...

İÇİNDEKİLER

Kiralık Ev ... *7*

Üç Kısa Kokulu Nefes... ... *13*

Deniz Mıgırdiç'in, Gökyüzü Sarkis'in ... *21*

Kadınlar Koğuşu ... *27*

Yaradanla Hesaplaşma ... *33*

Pervane ... *37*

Çengelliiğne ... *41*

İstasyon Üçlemesi I
İstasyonda Başladı Hayat ... *45*

İstasyon Üçlemesi II
Diyarbakır-İstanbul Hattı ... *57*

İstasyon Üçlemesi III
Sirkeci-Halkalı Hattı ... *71*

Sıçan Kapanı ... *75*

Hay Allah! ... *81*

Taze Gelin ... *89*

Kiralık Ev

Genç kadın, cumbalı ahşap evin önünde durdu. Dört katlı binayı aşağıdan yukarıya süzdü. Elini tuttuğu çocuk, iki kanatlı tahta kapının önünde ufacık kalıyordu. Kadın, "Herhalde burası," diye düşündü. Kapının yanındaki ipi iki defa çekip bıraktı; çıngırak üç-dört defa vurdu. Çocuk, gözlerini ipe dikti, bütün çabalarına rağmen sesi çıkaran çıngırağı göremedi.

Alelacele üstüne başına son bir çekidüzen verdi genç kadın. Çocuğun cebindeki mendilin yerinde durup durmadığını kontrol etti.

"Burnun akarsa sil kızım, olur mu?"

Çocuk "olur" dercesine başını salladı. Elini cebine sokup mendilini sıkı sıkıya tuttu.

Çok geçmeden, geniş, kocaman tahta kapı önce "şlink" sonra "şlank" sesiyle aralandı. Tavandaki delikten sarkan ip, kapının açılan kanadındaki kilidin diline bağlıydı. Böylelikle, ip yukarıdan çekildiğinde, demir dil kapının sabit kanadı üzerindeki raydan kurtulup ardına dek açılıyordu. Çocuk, kapı açıldığında yüzüne vuran serin havayı hissetti, gördüğü

manzara büyüleyiciydi. Annesi, yüksek tavanlı mermer taşlığa adımını attı, tahta kapıyı yavaşça yerine itti. Bu defa kapı "şlank" sesiyle kapandı.

Sağlı sollu iki tahta merdiven yukarıya, birinci kata çıkıyordu. Önlerinde duran iki taş basamak, iki metrekarelik, sağında ve solunda iki küçük bölmenin bulunduğu iki tahta kapılı sahanlığa iniyordu. Daha önce banyo olarak kullanılan bu bölmeler, merdiven boşluğundan yararlanılarak yapılmıştı ve şimdi odunluk olarak kullanılıyorlardı.

Merdivenlerden ağır ağır inen birinin ayak sesleri duyuldu.

"Ev sahibi herhalde," diye düşündü kadın.

Tek basamakla ikinci büyük taşlığa indiklerinde, çocuk usulca annesinin elinden sıyrılıp sol dip kısımdaki bahçe kapısına yöneldi. Güneş ışıkları içerideki nem kokusuyla birlikte yüzüne vuruyordu. Hemen solda, duvarın üzerindeki örümcek tutmuş taş rafta renkli bir tabak ilişti gözüne. Elini uzatıp almak istediğinde tabak yere düşmüştü bile.

Arkadan, yaşlı, kısık, tiz bir ses, "Dokunma ona, bak ne yaptın!" diye bağırdığında, çocuğun ilk gördüğü, annesinin yüzündeki o mahcup ifade oldu.

Genç kadın alt dudağını ısırarak, tabağı yerden aldı ve rafa, tozların arasındaki temiz kalmış dairenin üzerine özenle yerleştirdi. Küçük çocuk, sesin sahibi yaşlı kadınla göz göze geldiğinde, sesi gibi yüz ifadesi de hiç hoşuna gitmedi. Kadının açık renk sabahlığının altındaki vücudu kaskatı kesilmiş, elleri titriyordu. Bembeyaz saçlı, pamuk tenli bu kadının, kendisinden pek hoşlanmadığını anlamıştı. Zaten bunu fazlasıyla belli de etmişti.

Yaşlı kadın evi kiralamak için gelen genç kadına dönüp, "Ben evimde çocuklu aile istemiyorum," dedi bir çırpıda.

Genç kadının yüz ifadesinde, eteğine yapışmış duran çocuğuna karşı bir suçlama yoktu artık. Yaşlı kadın evinde kesinlikle çocuk istemiyordu. Onu ikna etme girişimleri bo-

şuna olacaktı. Bu sert çıkış karşısında, iki çocuğunun daha kendisiyle gelmek istediğini, utanma belasına onları evde bıraktığını nasıl söyleyebilirdi...

Kısa süren sessizliği, tahta basamaklardan aşağı inmekte olan terlik sesleri bozdu.

"*Digin Azat, ur es*?"[1]

"*Hos em Kayane, yegur*!"[2]

Çocuk, gözlerini fal taşı gibi açtı. Ayak seslerini dinledi. Anlamadığı bir lisan konuşan biri giderek yaklaşıyordu. Bu ikinci yaşlı kadının suratından önce siyah file terliklerine dikti gözlerini.

Kayane, Azat'a dönerek, İstanbul Ermenilerinin şivesiyle, "Ev için geldiler?" diye sordu.

Azat memnuniyetsizlik belirten bir edayla, "E he..." demekle yetindi.

Kayane bu cevabı aldıktan sonra genç kadına, "*Hay*sınız?"[3] dedi. Şaşalayarak sorusunu düzeltmeye koyuldu hemen. "Yani Ermeni misiniz, demek istedim..."

Genç kadın bu sorudan biraz sıkılmış gibiydi.

"Kocam *Hay*, ben Süryaniyim."

Bu defa iki yaşlı kadının gözleri fal taşı gibi açıldı. Şaşkın bakan iki çift göz genç kadına dikildi.

Kayane, "Siz de vaftiz oluyorsunuz?" diye sordu.

"Tabii ki, bütün Hıristiyanlar gibi."

Evi kiralamaya gelen genç kadın, anlam veremediği bu soruya şaşırmış, iki yaşlı kadına bakıyordu. Kayane kendini hemen toparladı.

"Bilgisizliğimizi bağışla kızım. Azat da, ben de daha önce bir Süryani'yle tanışmamıştık. Oğlan senindir?"

---

1 (Erm.) "Azat Hanım, neredesin?"

2 (Erm.) "Buradayım Kayane, gel!"

3 [=Hay mısınız? =Ermeni misiniz?] Ermenicede "mi/mu" gibi soru ekleri olmadığı için sorular ses tonu değiştirilerek sorulur. Kayane'nin sorusu Türkçeyle harmanlanarak konuşulan İstanbul ağzına güzel bir örnek oluşturuyor.

Gerginleşen ortam bu soruyla biraz yumuşamıştı.

"Oğlan değil, kız," dedi genç kadın.

Kayane'nin kelebek gözlüklerinin arkasındaki gözleri nemliydi. Çocuğa yaklaşıp onu yanaklarından öptüğünde, taşlıktaki nem kokusunu naftalin ve sarmısak kokusu bastırdı. Genç kadına döndü:

"Başka çocuk var mı?"

Genç kadın bir çırpıda, "Bundan büyük bir kız, bir de oğlan var evde," diye yanıtladı.

Kayane, Azat'a döndü, "Azat *ka*![4] Desene evimiz şenlenecek!" dedi. Azat ifadesiz baktı Kayane'nin suratına. Sinirlenmişti.

Genç kadın çabucak çocuklarının iyi özelliklerini saymaya başladı. O sıra küçük kız cebinden mendilini çıkarıp akmayan burnunu sildi. Bunu yaparken, tiz sesli yaşlı kadının gözlerinin içine içine bakıyordu.

Ev sahibesi Azat Hanım evini üç çocuklu bir aileye kiralamaya gönülsüzce razı oldu. Ardından, şartlarını bir bir sıralamaya başladı.

"Her hafta merdivenler ve taşlık silinecek. Tahta bezi iyice sıkılacak. Bez sulu kalırsa merdivenler tahta olduğu için çürür, taşlığın zemini de mermer olduğu için üzerlerine basıldığında çamur olur. Taşlığın sokağa bakan camları ayda bir kez silinecek, örümcekler alınacak. Kapıyı hızlı kapatmak yok. Çocuklar basamakları yavaş inip çıkacaklar. Evimi sokak gibi kullanmak yok! Onun dışında hele bir yerleşin de konuşuruz. Şimdi aklıma pek fazla bir şey gelmiyor..."

Kayane döndü, biraz mahcup bir ifadeyle, "Kızı bu kadar korkutma, eve hizmetçi aldığını zannedecek," dedi.

Azat ters ters baktı Kayane'ye.

Genç kadın hemen atıldı.

4 İstanbul Ermenicesinde, kadınlara yönelik, "be, ayol" anlamında hitap.

"Tamam, kabul ediyorum."

Kayane rahatlamıştı.

O gün, doğal olarak, ileride olacaklardan hiç kimsenin haberi yoktu.

Nasıl olabilirdi ki? Kim bilebilirdi, yaşlı Azat'ın tersleyerek konuştuğu bu genç kadını beş yıl sonra evlat edineceğini; genç kadının otuz yıl boyunca o evde oturacağını, kendisine miras kalan evi sırf Azat'a bağlı anılarından dolayı satmak istemeyeceğini.

O gün için kestirmesi en kolay olan; Azat ile küçük kızın birbirlerine hiçbir zaman ısınamayacaklarıydı. Ve üvey anneanne hastane yatağında son günlerini geçirirken bile, adı konulmadık o ilk bakışmalar çocuğun hafızasından sonsuza dek silinmeyecekti.

Kayane ise çok sevdiği ufaklığa sorduğu, "Ben ölürsem beni unutur musun?" sorusunun yanıtını zamansız ölümünden sonra fazlasıyla alacaktı.

Bütün bunları o gün hiçbiri bilmiyordu...

Küçük kız artık bahçeye çıkabilirdi. Fakat eşikten dışarı attığı ilk adım, o tiz, yaşlı sesi yine harekete geçirdi:

"Basma oralara! Çamuru içeri getireceksin!"

Öküz, 22 Ağustos 1996